

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. I. Jus inquirendi in omnes animae actiones, vndenam Conscientiae
competat, & in quem vsum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

denti Tractatu exposuimus: Verùm & in omnes omninò facinorosa voluntatis actiones inquisitio demandatur: sic vt nullum, non dico opus aut scelus hominum oculis manifestum, sed ne recondita quidem cogitationes, si peruersa sint, eius iurisdictioni subtrahantur. Omnia & singula discutere & in jus vocare legitime, cum libet, potest; imò debet, etiam dum non libet. Quo iure tanta Conscientiæ in hominem competat iurisdictionis, & in quem finem à supremo orbis vniuersi Domino & iudice, ei sit concessa, illicò primo loco videbimus. Explicabimus deinde quâ ratione instituenda hæc sit, legitima vt sit actio. Quòd quidem duplici capite comprehenditur. *Primò*, quidem vt examen seuerum sit, nullique actioni quæ criminis suspecta sit, latebras concedat aut ferias; omnia discutienda sunt, & ad Diuinas leges expendenda. *Secundò* autem, ne nimia seueritate examinis peccetur, prudenter instituendum est; sic vt de crimine per suspensiones nihil, nihil etiam per auxesim nimiamque importunitatem exaggeretur; sed crimen ipsum exponatur prout est. Hæc quo conficienda sint modo, & cætera omnia, quæ serium & non scrupulosum aut anxium Conscientiæ examen constituunt, Deo dante, nunc explicabimus.

§. I.

Ius inquirendi in omnes Animæ actiones, vndenam Conscientiæ competat; & in quem usum.

- I. **T**urbata imò perdita dum res est domi; reus in ipso scelere deprehensus, crimen manifestum, iratus Deus; sanè tum non sufficit Conscientiam indignitate rei offensam excandescere, minas intendere, facti atrociam exprobrare, variisque stimulis peccantem animam exercere. Nam si Pædagogum munere Conscientia fungitur; certè si cliens Pædagogi curæ commissus egerit petulantius, Patremque immodeste offenderit; officio suo non facit satis, si pueri dissolutos mores reprehenderit, & verò etiam castigarit: ad patrem sanè deducendus est filius immorigerus, vrgendus vt veniam delicti petat, & procuranda omnimodis interruptæ beneuolentiæ redintegratio. Hoc itaque nunc agendum

*Conscientia
incumbit
peccantem
voluntati
ad Deum
reducere.*

dum est Conscientiæ, animæ Pædagogò. Nihil enim quidquam egerit iis quos admouit stimulis, nisi tandem eò duxerit reluctantem animam, vt ferocitate depositâ, offensum Deum supplex adeat, facinoris noxam deprecetur, amissam Patris gratiam rursus impetret, iudicisque in se iustissimè concitatam iracundiam prorsus exoret. Restauranda est igitur malè fracta pax; omnes reconciliationis quærendæ sunt viæ, vt turbæ cessent domi, suaque redeat animæ tranquillitas.

à Conscientia debet fieri criminum confessio, vt sit legitima.

Istud autem est admodum admirabile; quòd cum totus cardo rei in hoc verferetur, vt pœnitenti scelusque suum confitenti, criminis à Deo fiat gratia; & rursus, quamuis naturâ suâ in misericordiam adeo sit implicatus Deus, vt nihil tantopere exoptet, quàm gratiam præstare peccatori scelerum pœnitenti; nihilominus eam plenè non velit tribuere, nisi prius Conscientiæ factum sit satis. Quid ergo agendum inquires? an Conscientiæ meæ debeo supplex fieri, eamque deprecari? Minimè id quidem; à Deo etenim concedenda est scelerum gratia. Non autem conceditur, nisi declarentur, illudque constet quæ tandem sint crimina quorum pœnitet, & quorum gratia postulatur. An non inquires Deo manifesta sunt omnia? sunt enim uerò; sed Majestatis eius interest, vt peccator qui per arrogantiam euanuit Deumque contempsit, animos nunc deprimat, seseque submittat: quod quidem facinorum confessione conuenienter fit, & iustè. Etenim quæ potest dari minor honoris Deo detracti reparatio, quàm vt reus crimen admissum fateatur? Fatebitur reus inquires, peccatorem se dicet, facti hominem pœnitebit. Bene isthæc omnia: non tamen gratiæ impetrandæ adhuc sufficit, generatim illa, aut etiam particulatim sic quasi projectim & tumultuariò effundere. Quid ergo deinceps exigitur? Hoc nunc ago. Ordinatam, juridicalem, & legitimam confessionem criminis esse necesse est. Ut autem sit legitima, totam rei disquisitionem ad Conscientiæ domesticum tribunal amandauit Deus. Isthic vult factum examinari, momenta facinoris expendi, totam causam instrui, meritaque criminis iudicari, antequam legitimè gratia concedatur.

DAMPTATIO.

Et quidem prudenti sanè id consilio magnâque æquitatè requirit Deus; vt sic, dum constat quid peccarit reus ac proinde quid sit meritus; exinde etiam dum constat quantæ rei facta sit gratia,

2.

3.

gratia, peccator eam majoris faciat, benefactorique suo Deo non tantum proximiores grates habeat, sed & impensius liberaliusque, pro re male actâ, obsequium præstet.

4. Neque verò hanc agendi rationem, multum video abludere, ab eâ, quam in Principum Regumque subselliis video obseruari. Istud enim in more est positum, ut si quisquam homicidij aut alterius criminis à se facti reus, supplicem Regi libellum offerat, quo & factum à se homicidium fateatur, & facti veniam deprecetur; etiamsi constitutum sit Principi pro suâ potestate veniam criminis concedere; jure tamen suo, id est supremo, non utatur, nisi prius libellus supplex, imò & reus ipse ad Senatum, tribunalque Prouinciale ablegetur cui de jure ordinario competit commissi criminis cognitio. Isthic porro excutienda est rei confessio, examinandumque an facti veritati respondeat; an non aliis præterea flagitiis sit implexus, is qui est factus supplex; denique an reus ipse, crimenque sit ejusmodi, cui à Principe gratuita sceleris gratia meritò impendi possit. Et hic quidem vsitatus est, etiam vbi à Rege facienda est gratia, tribunalium ordo. Magno etenim Reipublicæ bono, & ne dissimulatione aut impunitate nimia excrescat peccandi licentia, nolunt Reges gratiam à se factam, esse arbitrariam, sed legitimam & obseruatâ juris formâ; sic ut Principis benignitas aliquo Justitiæ rigore temperetur. Facit id enim uerò admodum ad conseruandam Principis maiestatem, quod & reo constet, quanta sit quæ ei impensa est gratia, ac proinde quid benefactori suo debeat; & quòd Reipublicæ etiam innotescat, non tumultuariè & pro libidine, sed benè perpensis rebus gratiam fieri; neque tam sceleribus impunitatem dari, in quæ tanto rigore inquitur, quam benignitatem clementiamque, post comperta scelera, ea condonando, populo legitimè declarari.

Sic nec in foro fori gratia à Principe datur, nisi confessioni legitimè Senatu examinata.

5. Sic ferè nobiscum agit offensus Deus. Tanta profectò est eius beneuolentia, & ignoscendi promptitudo, ut longè magis aueat peccatori gratiam flagitij commissi facere, quam flagitiosus impetrare. Sed quia Maiestatis eius interest, legitimè peragere omnia ob rationes quas exposui, non id ei satis est peccata pro Diuino tribunali proclamari quasi per tumultum: ordinatim peragi vult omnia. Utque hoc fiat, causæ cognitionem ad domesticum tribunal, utpote ad quod jurisdictio in reum competit,

Peccata condonanda remittit Deus ad conscientiam prius examinata.

amplâ cum potestate relegat. A Conscientiâ itaque velut à competente Judice crimen examinari vult; illudque sibi proponi, non prout fortè occurrerit, aut prout suspicio, aut iubitum timor tumultuariò suggesterit; sed prout factum fuisse, legitimè à Conscientiâ fuerit deprehensum. Et quidem id aperte tradit Concilium Tridentinum. Ait enim *oportere à penitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem Conscientiam habent, in Confessione recenseri.* Tantam autem huic à Conscientiâ instituto examini auctoritatem & fidem tribuit Deus, vt licet post diligentem discussionem, aliqua supersint scelera quæ discutientis Conscientiæ aciem effugerint, tamen nihil ultra requirat, vt omnium omnino scelerum gratiam faciat amplissimam. Ita rursus grauissimè Tridentinum: eius hæc sunt verba: *Itaque dum omnia quæ memoriæ (à Conscientiâ nimirum discussæ) occurrunt peccata Christi fideles confiteri student, proculbio omnia (etiam per ignorantiam omissa) Diuine Misericordiæ ignoscenda exponunt.*

Trid. sess.
14. c. 5.

Trid. ibid

Hinc fideliter debet agere Conscientia.

Tanta igitur res, quanta proculdubio est peccatoris cum irato Deo reconciliatio, Conscientiæ commissa cum sit, eiusque quartum munus sit de re totâ judicare, nempe quid factum sit & quomodo, quoties peccatum, & quanta Deo irrogata sit injuria, venialisne an mortalis: hæc, inquam, omnia cum ab eâ expectentur, nullaque admittatur facti confessio, nisi prout eam faciendam esse decreuerit; liquidò jam constat, non perfunctoriâ manu hæc esse tractanda, sed seriò magnâque accuratione excutiendum scelus esse, vt & Dei, cujus vicarias agit partes, auctoritati faciat satis; & suam causam cum agat, sibi etiam faciat benè.

6.

In omnia peccata inquirendi jus Conscientia competere probatur exemplo.

Ita sit inquires, inquiret sanè in id quod commissum est scelus, & cujus gratia petitur. At cur præterea in alia omnia inquirat? cur antea vita discutienda est tantoperè; & quæ tempore aut incuriâ jam dudum sunt obducta, in medium cur producantur? Profectò dum homicidij perpetrati gratia petitur, etiam si à Principe facti inquisito ad Tribunal prouinciale demandetur, non illico Senatui jus competit, vt in domum supplicis irruat, omnesque perscruteretur ædium angulos scriniaque discutiatur, vt inquiratur an non etiam furti teneatur reus, qui homicidij gratiam postulat. Sic est. Verùm si aliunde Judicibus satis constat,

7.

stet.

stet, non vnus te tantum homicidij reum esse sed plurium; rursus te non homicidiorum tantummodo, sed variorum præterea criminum esse compertum; sanè eorum est id ad Principem deferre, eique denuntiare homicidij gratiam impendendam non esse ei, qui tot titulis justam Regis iram, scelerumque vindictam promeruerit. Atque vti ex hoc capite, modesta aliqua & sine juris strepitu, Prouinciali Senatui in rei vitam actionesque præteritas competit inquisitio; ita & Conscientiæ illa vt minimum tribuenda est, per quam ipsi constet, te gratiâ à Deo sceleri quod confiteris dandâ, non esse indignum.

8.

Hic tamen non hæreo. Altiori ex capite Conscientiæ jus competit inquirendi in omnia prorsus crimina etiam occultissima, si jus in vnicum tantummodo & cuius gratiam tibi à Deo fieri postulas, ipsi concesseris. Alia enim longè est Dei, alia Regum, gratiam præstandi ratio. Etenim Reges eam homicidio ex. gr. dum concedunt, indemnitate tantum homicidæ asserunt, meritæque subtrahunt nocentem pœnæ, & iræ Regiæ declarant hæc de causâ obnoxium non fore posthac. Non tamen gratiam sic præstant, quasi si supplicem in Regiam amicitiam, familiaritatem inquam amici, atque aulæ commercium contuberniumque adseuerint. Aliud enim prorsus est gratiam criminis, aliud amicitia intimæ gratiam concedere. Illam dant Reges sceleratis pro vitâ supplicantibus; de hæc, ne minima quidem aut in reo aut in Principe est cogitatio. Et hoc quidem aulæ humanæ ingenium est: aliud omnino Diuinæ. In hæc enim non tantum datur pœnæ meritæ remissio, sed vera fit *reconciliatio cum Deo*, vt loquitur Tridentinum, *atque homines iræ filij & Dei inimici*, in sinceram atque intimam Dei amicitiam, familiaritatem, cælestisque aulæ commercium admittuntur. Istud enim apud Theologos planè constat, numquam peccatum aliquod à Deo remitti, nisi simul gratia sanctificans animæ infundatur: tota quidem, si peccatum mortale fuerit quod remittitur; sin autem veniale, gratiæ sanctificantis tribuitur augmentum. Illud autem satis constat, sanctificantem seu habitualem gratiam animæ inhærentem, esse formam quæ Deo gratum facit, amicum constituat, dignumque reddat hominem, qui imposterum à Numine vnice diligatur, & in numerum filiorum Dei adoptetur. Hæc sanè est *Gratia*, inquit Paulus, *in quâ stamus, & gloriamur*

*Probatue
deinde ex
amicitia
cum Deo
ineunda,
quam non
præstant
Principes,
cum gra-
tiam scelo-
ribus fa-
ciunt.*

Trid. sess.
14. c. 3.

ad Rom.
5. v. 1.

in spe gloriæ filiorum Dei.

Alia est gratia seu condonatio sceleris, alia vero gratia amicitia seu sanctificans.

Vtraque simul datur, nec prima sine secunda.

Hinc probatur ius Conscientiæ inquirendi in omnia peccata.

Istud igitur maneat, gratiam remissionis numquam peccatis fieri, quin gratia sanctificans, ab eâ prorsus alia, Animæ infundatur. Illa, est mera sceleris condonatio; hæc, præclarissimum Animæ ornamentum: illa, pænæ nocentem subtrahit; hæc Diuini in se amoris, cælestisque regni jus tribuit: illa, vt data est, transit; hæc animam afficit, ei inhæret, totamque mirâ specie facit Angelis aspectabilem. Itaque cum, vt rectè Tridentinum, *Vniuersa mortalia peccata etiam cogitationes, homines ire filios & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum a-*

9.

Trid. sup.
c. 5.

perta & verecundâ Confessione à Deo querere, ne videlicet Gratia sanctificanti infundendæ obstaculum opponatur. Indignum enim esset omnino, in aulæ consortium à Principe assumi eum, quem satis constaret inimicitias animo adhuc voluere, & mortali aduersùm se odio implicari.

Atque hæc est demùm ratio, cur Conscientiæ non tantùm in id, cuius gratia petitur, sed & in omnia præteritæ vitæ scelera inquirendi jus competat. Cùm enim numquam peccatum vnum mortale condonetur, vt iam diximus, nisi condonentur etiam omnia: rursus cùm numquam sceleribus detur gratia, nisi legitima sit scelerum confessio: denique cùm hæc legitima non censeatur, nisi ad Conscientiæ tribunal diligens peracta sit facti disquisitio, eaque fateatur reus, quæ Conscientia fatenda esse iudicabit; iam sanè manifestum est, non vnicum illud quod præ manibus est, disquirendum esse crimen, sed omnia omnino si quæ fortè recondita sunt & occulta, ad domesticum tribunal reuocanda, ibique bonâ fide recensenda.

10.

Videris itaque totam gratiæ impetrandi vim, reconciliationisque cum Deo faciendæ sinceritatem ab hoc examine dependere. Illud ergo sincerum vt sit oportet; non enim quisquam sese fallit in hoc negotio, nisi malo suo. Videamus itaque quâ ratione instituenda sit hæc inquisitio, vt Conscientia suo munere defungatur prout oportet, & Deo fiat satis.

11.

§. II.